

Захарченко В.І. – д.е.н., професор

Черкаський державний технологічний університет

Політики, які зараз перебувають при владі в Україні, й далі намагаються реформувати національну економіку на основі рекомендацій Вашингтонського консенсусу. Однак, як вважають авторитетні вчені, це не дозволить подолати колапс української економіки, відродити промисловість. Ми абсолютно згодні з акад. Б. Данилишином, який вважає, що подальша деіндустріалізація країни нічого доброго не віщує нашій країні не тільки в економічному плані, але і в плані збереження української державності: «... без виразної промислової політики наше суспільство ... чекає подальша архаїзація, яка в перспективі цілком може привести до втрати державного суверенітету і до розпаду країни» [1].

Та й потрапити до клубу розвинених країн Україні без потужної промислової бази в принципі неможливо. В підтвердження цього Б. Данилишин пропонує прихильникам реформ за рецептами Вашингтонського консенсусу назвати приклад високорозвиненої країни, в якій відсутня розвинена промисловість. Таких країн, звичайно, немає, якщо не рахувати невеликі країни типу Ліхтенштейну, які є «фінансовими гаванями». Але для великих і середніх за розмірами країн такий тип розвитку неприйнятний. Навіть Швейцарія, яка могла б безбідно жити як «світовий банкір», і та розвиває саму сучасну промисловість, особливо фармацевтичну. Китайське «економічне диво» багато в чому відбулося завдяки тому, що інвестиції в обробну промисловість зростали «як на дріжджах». Тому справедливою є думка Е. Райнерта, що «... багатство народів створюється шляхом індустріалізації і технологічного прогресу» [2, с. 40].

На це, зокрема, вказує досвід відродження економіки післявоєнної Німеччини. Спочатку там передбачалося реалізувати план американського політика Г. Моргентау, який фактично передбачав деіндустріалізацію країни. Однак західні правителі швидко зорієнтувалися в його хибності, адже аграрна економіка (в силу нижчої продуктивності праці порівняно з індустріальною) не змогла б прогодувати численне населення Німеччини. Тому було вирішено реалізувати «план Маршалла», що став прикладом виключно правильного підходу до виходу з кризи на основі відродження промисловості.

На жаль, Україна пішла шляхом не індустріалізації, а деіндустріалізації. У ній, хоча і в неявному вигляді, реалізується «плану Моргентау». Про це свідчить і сировинна

структура експорту, і масова трудова еміграція, і намічуваний продаж землі та експорт в Європу необробленої деревини. Тому Україна конче потребує розробки і реалізації «плану Маршалла». Його стратегічним пріоритетом має стати неоіндустріалізація країни, починаючи з прийняття відповідних законодавчих актів і закінчуючи розробкою та реалізацією масштабних проектів [3, с. 7].

Згідно «плану Маршалла» для України, запропонованого экс-прем'єром Литви А. Кубілюсом, в економіку країни в середньостроковій перспективі передбачається влити 5 млрд. дол. Навіть якщо така сума коштів буде надаватися Україні протягом 10 років, на який розрахований план, все одно цих коштів може виявитися замало. За оцінками Дж. Сороса, для стабілізації економіки України та старту до «економічного дива» необхідно від 100 до 150 млрд. дол. [4, с. 5]. Але й досі невідомо, які міжнародні інституції можуть виділити хоча б мінімальні суми коштів в рамках реалізації плану.

План Маршалла для України, запропонований урядом, має деякі відмінності від «плану Маршала» для Європи, але спільним і основним для них обох є розвиток реального сектору економіки й, зокрема, промисловості (табл.).

Як видно з табл., уряд в пріоритети виносить розвиток агропромислового комплексу та енергозбереження. Але, на нашу думку, головним пріоритетом плану має бути його третя позиція, за умови що вона передбачає розвиток видів промислової діяльності п'ятого й шостого технологічних укладів.

Реалізація «плану Маршалла» в Україні потребує посилення регуляторної ролі державних органів в українській економіці, адже сучасна економічна історія не знає позитивних прикладів, коли лише заходи дерегулятивного характеру породжували «економічне диво». Тому для успішного виконання міжнародної допомоги слід створити єдиний центр управління з реалізації «плану Маршалла» для України [5, с. 10].

Для підвищення ефективності регуляторних дій дуже важливо використовувати сучасні математичні протоколи управління економікою з використанням суперкомп'ютерів типу «Watson» (IBM) та технології big data (з обробки великих масивів даних), що дає змогу прогнозувати економічні процеси з небаченою досі точністю [1].

Порівняльна характеристика «плану Маршалла» для Європи та України

«План Маршалла» для Європи	«План Маршалла» для України
1. Модернізація інфраструктури	1. Те саме
2. Збільшення обсягів виробництва у ключових галузях – металургії та енергетиці	2. Збільшення обсягів виробництва та його раціоналізація у сільському господарстві. Забезпечення енергоефективності промисловості. Диверсифікація джерел постачання енергоресурсів
3. Більш рівноправний географічний перерозподіл об'єктів важкої індустрії	3. Модернізація і розвиток ключових для України галузей промисловості та вмонтування їх у глобальні технологічні ланцюжки
4. Грошова і фінансова стабілізація	4. Те саме
5. Інституційне забезпечення реалізації «плану Маршалла»	5. Те саме

Джерело: [5, с. 7].

Оскільки в Україні панівною є приватна власність на засоби виробництва, то для реалізації «плану Маршалла» необхідним стане деякий примус приватних власників до необхідної економічної поведінки (як це було в Японії в 1947-1989 рр. або в Південній Кореї у 1962-1997 рр.). Це необхідно для того, щоб в національній економіці накопичити необхідну критичну масу змін (в т. ч. й через спрямування більшої частини прибутків великого бізнесу у державний бюджет), що через деякий час дозволять перевести її в ліберальний режим функціонування (так як це сталося в Японії і Південній Кореї, відповідно, в 1990-х і 2000-х рр.).

Для реалізації «плану Маршалла» в Україні влада має показати реальні результати у боротьбі з корупцією, створити сприятливі умови для інвестицій, забезпечити підтримку малого та середнього бізнесу, сприяти подоланню розриву в рівнях інфраструктурного розвитку з країнами ЄС

тощо. Але перше, що слід зробити, це, як показав досвід реалізації аналогічного плану, наприклад у Австрії, – це оздоровити фінансову та монетарну систем країни [6, с. 15].

«План Маршалла» для України, орієнтований на її неоіндустріалізацію, дасть реальну надію і на успіх соціальних реформ (пенсійної, медичної, освітньої та ін.). Тому що в нинішньому варіанті їх реалізація більше схожа на переливання «пустого в порожнє». Бо не можна, наприклад, вилікувати важко хвору дитину з бідної сім'ї, якщо в державний бюджет не надійдуть додаткові кошти з промислового сектору економіки.

Таким чином, неоіндустріалізація країни в рамках реалізації «плану Маршалла» має стати для української влади стратегічним пріоритетом. Без цього українська державність буде під знаком запитання, а громадяни країни будуть позбавлені шансу мати привабливу роботу, гідну зарплату і краще майбутнє.

Список використаних джерел:

1. Данилишин Б. Новая экономическая стратегия для Украины [Электронный ресурс] / Б. Данилишин // Новое Время. – 2016. – 17 мая. – Режим доступа: http://www.facenews.ua/columns/2016/306419/?utm_source=i.ua&utm_content=news-i.ua
2. Райнерт Э.С. Как богатые страны стали богатыми, и почему бедные страны остаются бедными / Эрик С. Райнерт ; пер. с англ. – М. : Изд. дом ГУ – ВШЭ, 2011. – 384 с.
3. Власюк О.С. План Маршалла для України: економічні, реформаторські та зовнішньополітичні аспекти / О.С. Власюк // Стратегічні пріоритети. – 2014. – № 3. – С. 5-13.
4. Онищенко В.П. Реалії та можливості економічної стабілізації та розвитку України / В.П. Онищенко // Економіка України. – 2015. – № 7. – С. 4-17.
5. Геєць В.М. До питання застосування підходів «плану Маршалла» для України / В.М. Геєць // Економіка України. – 2015. – № 4. – С. 6-11.
6. Шаров О.М. Уроки та перспективи «плану Маршалла» для України / О.М. Шаров // Економіка України. – 2015. – № 4. – С. 12-18.